

Sygn. akt I CSK 218/06

POSTANOWIENIE

Dnia 10 listopada 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian

w sprawie z wniosku "I. Leasing Polska" Spółki z o.o. z siedzibą w P.

przy uczestnictwie A. B.

o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 10 listopada 2006 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w W.

z dnia 30 listopada 2005 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Zaskarżonym przez wnioskodawcę – I. Leasing Polska sp. z o.o. postanowieniem z dnia 30 listopada 2005 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił apelację wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 11 marca 2005 r., w którym to Sąd I instancji oddalił wniosek o orzeczenie wobec A. B. zakazu prowadzenia działalności gospodarczej. W sprawie tej ustalono co następuje.

W październiku 2000 roku Drukarnia A. S.A. (obecnie B. S.A. z siedzibą w W.) zawarła z wnioskodawcą umowy leasingu maszyn poligraficznych. Z uwagi na trudną sytuację finansową Drukarnia nie realizowała należycie swoich zobowiązań wynikających z tych umów. W porozumieniu z dnia 22 lutego 2002 r. strony umowy leasingu ustaliły terminy spłaty zadłużenia. Porozumienie to nie było jednak realizowane i Drukarnia nie spłacała zadłużenia wobec I. Leasing Polska sp. z o.o.

Według ustaleń Sądu Rejonowego od dnia 4 marca 2002 roku Drukarnia A. S.A. popadła w stan niewypłacalności i zaprzestała płacenia długów w sposób trwały. Mimo istnienia jednak przesłanek do ogłoszenia upadłości, dokonywała jeszcze różnych transakcji gospodarczych i nie złożyła w przewidzianym prawem terminie wniosku o ogłoszenie upadłości.

Dnia 7 maja 2004 r. I. Leasing Polska sp. z o.o. wniósł o ogłoszenie upadłości B. S.A. i o orzeczenie wobec A. B. - prezesa zarządu tej spółki, zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu na okres dziesięciu lat, uzasadniając żądanie faktem, iż A. B. nie złożył w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości.

Postanowieniem z dnia 29 grudnia 2004 roku Sąd Rejonowy, na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze oddalił wniosek o ogłoszenie upadłości, a w dniu 11 marca 2005 r. oddalił wniosek o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej wobec A. B.

Rozpoznający apelację wnioskodawcy Sąd Okręgowy uznał, że Sąd I instancji zasadnie przyjął, iż w niniejszej sprawie brak było podstaw do orzeczenia zakazu, o którym mowa w art. 373 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze (dalej u.p.n.), a to z uwagi na upływ rocznego terminu określonego w art. 377 przywołanej ustawy.

Stosownie do treści przepisu art. 377 p.u.n. nie orzeka się zakazu, o którym mowa w art. 373 p.u.n., jeżeli postępowanie w tej sprawie nie zostało wszczęte w terminie roku od umorzenia lub zakończenia postępowania upadłościowego albo oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 p.u.n., a gdy nie złożono wniosku o ogłoszenie upadłości, od dnia, w którym dłużnik obowiązany był taki wniosek złożyć.

W momencie wszczęcia postępowania w niniejszej sprawie nie zostało orzeczone umorzenie lub zakończenie postępowania upadłościowego, ani też nie oddalono wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 p.u.n., wobec B. S.A, wobec tego należało przyjąć (co prawidłowo zrobił Sąd Rejonowy), iż datą początkową, od której liczy się upływ rocznego terminu prekluzyjnego ustalonego tym przepisem jest dzień, w którym dłużnik obowiązany był złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości. Rozumowanie takie wynika z literalnej wykładni końcowej części przepisu art. 377 p.u.n., który wskazuje jednoznacznie, że datą początkową biegu rocznego terminu do dochodzenia roszczeń z art. 373 p.u.n. w przypadku, gdy nie złożono wniosku o ogłoszenie upadłości jest data, kiedy to dłużnik obowiązany był taki wniosek złożyć. Zdaniem Sądu Okręgowego Sąd I instancji prawidłowo ocenił zaistnienie przesłanek wymienionych w art. 377 p.u.n. na dzień wszczęcia postępowania o orzeczenie zakazu.

Według Sądu II instancji nie można przyjąć, że początkiem biegu rocznego terminu z art. 377 p.u.n. jest dzień, w którym sąd upadłościowy oddalił wniosek wierzyciela o ogłoszenie upadłości „B.” S.A., gdyż postępowanie w sprawie o orzeczenie zakazu zostało wszczęte, przed wydaniem postanowienia oddalającego wniosek o ogłoszenie upadłości. Ponadto Sąd ten zwrócił uwagę, że wniosek wszczynający przedmiotowe postępowanie został złożony ponad 2 lata od momentu wystąpienia stanu niewypłacalności, czyli sytuacji, w której wniosek

o upadłość powinien zostać zgłoszony. Sąd Okręgowy podkreślił także, że przepis art. 377 p.u.n., dotyczący orzekania o zakazie prowadzenia działalności gospodarczej, wprowadza termin materialnoprawny o charakterze prekluzyjnym, musi więc być interpretowany ściśle i jakakolwiek wykładnia rozszerzająca jest w tym przypadku niedopuszczalna.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił rażące naruszenie przepisów postępowania: art. 316 § 1 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 376 p.u.n. i art. 391 § 1 k.p.c. przez przyjęcie za podstawę zaskarżonego postanowienia stanu faktycznego istniejącego w chwili wszczęcia postępowania w sprawie o orzeczenie zakazu z art. 373 p.u.n., a nie jak należało przyjąć prawidłowo, stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, które to naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy.

Ponadto skarżący zarzucił naruszenie przepisu art. 377 p.u.n. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że w sytuacji gdy wniosek o ogłoszenie upadłości nie został złożony przez dłużnika, lecz przez wierzyciela, termin do wszczęcia postępowania w sprawie orzeczenia zakazu, o którym mowa w art. 373 p.u.n. należy liczyć od dnia, w którym dłużnik był zobowiązany złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości, a nie - jak należało przyjąć prawidłowo - od umorzenia lub zakończenia postępowania upadłościowego albo oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 p.u.n.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty podniesione w skardze kasacyjnej zasługują na uwzględnienie. Przepis art. 377 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.) jednoznacznie stanowi, że zakazu o którym mowa w art. 373 tej ustawy nie orzeka się jeżeli postępowanie w tej sprawie nie zostało wszczęte w ciągu roku od dnia gdy dłużnik obowiązany był taki wniosek złożyć. Zasadę tę stosuje się jednak tylko w sytuacji gdy nie złożono wniosku o ogłoszenie upadłości.

W rozpoznawanej sprawie nie ulega wątpliwości, że wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony przez wierzyciela. Trafnie zarzuca skarżący, że to czy wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony, sąd ocenia biorąc pod uwagę stan

rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Orzekające w sprawie sądy za punkt wyjścia, do oceny faktu złożenia wniosek o ogłoszenie upadłości, przyjęły zaś wbrew wyraźnej zasadzie wyrażonej w art. 316 k.p.c., chwilę rozpoczęcia postępowania o orzekanie zakazu, o którym mowa w art. 373 p.u.n. Już z tego względu zaskarżony wyrok nie może się ostać, gdyż narusza on wspomniany art. 316 k.p.c., a naruszenie to miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie. Nawet jednak biorąc za punkt odniesienia, rozpoczęcie postępowania w sprawie orzeczenia zakazu z art. 373 p.u.n., brak było podstaw do przyjęcia, że wniosku o ogłoszenie upadłości nie złożono, skoro wierzyciel w tym samym dniu złożył zarówno wniosek o orzeczenie zakazu z art. 373 p.u.n. jak i wniosek o ogłoszenie upadłości. W konsekwencji z ustaleń orzekających w sprawie sądów wynika, że rozpoznanie wniosku o orzeczenie zakazu z art. 373 p.u.n. następowało w sytuacji gdy był złożony wniosek o ogłoszenie upadłości.

Zgodnie z art. 377 p.u.n., jeżeli złożono wniosek o ogłoszenie upadłości, bez względu na to czy złożył go wierzyciel, czy upadły, o zakazie z art. 373 p.u.n. nie można orzekać, gdy postępowanie w tej sprawie nie zostało wszczęte w terminie roku od umorzenia lub zakończenia postępowania upadłościowego albo oddalenia wniosku na podstawie art. 13 p.u.n. Skoro więc w rozpoznawanej sprawie wierzyciel złożył wniosek o ogłoszenie upadłości, to brak podstaw, aby termin do orzekania o zakazie z art. 373 p.u.n. wiązać z dniem, w którym dłużnik obowiązany był do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Jeżeli taki wniosek został złożony, termin ten biegnie od dnia umorzenia lub zakończenia postępowania upadłościowego albo oddalenia wniosku na podstawie art. 13 p.u.n. (podobnie Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 marca 2006 r. III CZP 13/06).

Prezentowana wykładnia art. 377 p.u.n., która znajduje mocne oparcie w literalnym brzmieniu tego przepisu, prowadzi jednak do sytuacji, iż wierzyciel w praktyce nie ma wyraźnego ograniczenia terminu do wszczęcia postępowania o orzeczenie zakazu z art. 373 p.u.n. Wystarczy, że złoży on wniosek o otwarcie postępowania upadłościowego i tym samym otwiera się droga do wszczęcia postępowania o orzekanie zakazu z art. 373 p.u.n. Skoro jednak przepisy Prawa upadłościowego i naprawczego nie ograniczają terminu w jakim może wystąpić on z wnioskiem o ogłoszenie upadłości, a jedynie wymagają aby uprawdopodobnił on

swoją wiarygodność (art. 24 p.u.n.), to tym samym brak podstaw, aby ograniczyć także termin do wszczęcia przez niego postępowania o orzekaniu o zakazie z art. 373 p.u.n. Ograniczenie takie może wprowadzić jedynie ustawodawca zmieniając treść tego przepisu. Jego obecna redakcja nie daje bowiem podstaw do wykładni jaką zaprezentowały orzekające w sprawie sądy.

Mając na względzie, że zarzuty podniesione w skardze kasacyjnej okazały się zasadne Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c., orzekł jak w sentencji.